

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

21. marts 2013*

»Telekommunikationstjenester — direktiv 2002/20/EF — artikel 3 og 12-14 — brugsrettigheder til radiofrekvenser — afgifter for brugsrettigheder til radiofrekvenser — engangsafgift for tildeling og forlængelse af brugsrettigheder til radiofrekvenser — beregningsmetode — ændring af eksisterende rettigheder«

I sag C-375/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Cour constitutionnelle (Belgien) ved afgørelse af 16. juni 2011, indgået til Domstolen den 15. juli 2011, i sagen:

Belgacom SA,

Mobistar SA,

KPN Group Belgium SA

mod

État belge,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af dommerne L. Bay Larsen, som fungerende formand for Fjerde Afdeling, og J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal og E. Jarašiūnas (refererende dommer),

generaladvokat: N. Jääskinen

justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 11. juni 2012,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Belgacom SA ved avocates N. Cahen og I. Mathy

— Mobistar SA ved avocate V. Vanden Acker

— KPN Group Belgium SA ved avocats A. Verheyden og K. Stas

* Processprog: fransk.

- den belgiske regering ved T. Materne og M. Jacobs, som befuldmægtigede, bistået af avocat D. Lagasse
 - den cypriotiske regering ved D. Kalli, som befuldmægtiget
 - den litauiske regering ved D. Kriauciūnas og A. Svinkūnaitė, som befuldmægtigede
 - den nederlandske regering ved C. Wissels og C. Schillemans, som befuldmægtigede
 - Europa-Kommissionen ved C. Vrignon, L. Nicolae og G. Braun, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 25. oktober 2012, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3 og 12-14 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/20/EF af 7. marts 2002 om tilladelser til elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (tilladelsesdirektivet) (EFT L 108, s. 21).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet under en sag, der føres af Belgacom SA (herefter »Belgacom«), Mobistar SA (herefter »Mobistar«) og KPN Group Belgium SA (herefter »KPN Group Belgium«) mod den belgiske stat vedrørende foreneligheden af afgifter, som disse mobiludbydere skylder i henhold til artikel 2 og 3 i lov af 15. marts 2010 (*Moniteur belge* af 25.3.2010, s. 18849, herefter »lov af 15. marts 2010«), om ændring af artikel 30 i lov af 13. juni 2005 om elektronisk kommunikation (*Moniteur belge* af 20.6.2005, s. 28070, herefter »lov af 13. juni 2005«), med afgiftsordningen i tilladelsesdirektivet.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 8 – med overskriften »Politiske mål og tilsynsprincipper« – i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/21/EF af 7. marts 2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (rammedirektivet) (EFT L 108, s. 33, herefter »rammedirektivet«) bestemmer i stk. 1 og 2:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at de nationale tilsynsmyndigheder under udførelsen af de i dette direktiv og særdirektiverne omhandlede tilsynsopgaver træffer alle rimelige foranstaltninger med henblik på opfyldelse af målene i stk. 2, 3 og 4. Foranstaltningerne skal stå i et rimeligt forhold til disse mål.

Medlemsstaterne sikrer, at de nationale tilsynsmyndigheder under udførelsen af de i dette direktiv og særdirektiverne omhandlede tilsynsopgaver, særlig sådanne, som har til formål at sikre en reel konkurrence, tager videst muligt hensyn til, at reguleringen helst skal være teknologineutral.

[...]

2. De nationale tilsynsmyndigheder fremmer konkurrencen inden for udbud af elektroniske kommunikationsnet, elektroniske kommunikationstjenester og dertil hørende faciliteter og tjenester ved bl.a. at:

[...]

- b) sikre, at der i den elektroniske kommunikationssektor hverken hersker konkurrenceforvridning eller -begrænsning
- c) tilskynde til effektiv investering i infrastruktur og støtte innovation samt
- d) tilskynde til en effektiv udnyttelse og sikre en effektiv forvaltning af radiofrekvenser og nummerressourcer.

[...]«

4 32. og 33. betragtning til tilladelsesdirektivet har følgende ordlyd:

»(32) Ud over administrationsgebyrer kan der opkræves afgifter for brug af radiofrekvenser og numre som middel til at sikre en optimal anvendelse af sådanne ressourcer. Sådanne afgifter bør ikke hindre etableringen af innovative tjenester og konkurrence på markedet. Dette direktiv berører ikke det formål, som afgifterne for brugsrettigheder anvendes til. Sådanne afgifter kan f.eks. anvendes til at finansiere aktiviteter, der gennemføres af de nationale tilsynsmyndigheder, og som ikke kan dækkes af administrationsgebyrerne. Når udvælgelse foregår ved en konkurrencepræget eller sammenlignende udvælgelsesprocedure, og afgifter for brugsret til radiofrekvenser helt eller delvis består i engangsbeløb, bør betalingsordninger sikre, at sådanne afgifter ikke i praksis fører til udvælgelse på grundlag af kriterier, der ingen forbindelse har med målet om at sikre en optimal udnyttelse af radiofrekvenserne. Kommissionen kan med jævne mellemrum offentliggøre sammenlignende undersøgelser af bedste praksis med henblik på tildeling af radiofrekvenser, numre og tilladelse til at installere faciliteter.

(33) Medlemsstaterne kan være nødt til at ændre de rettigheder, vilkår, procedurer, gebyrer og afgifter, som hænger sammen med generelle tilladelser og brugsrettigheder, i tilfælde hvor det er objektivt velbegrundet. Sådanne ændringer bør behørigt meddeles alle berørte parter i god tid, så de har fyldestgørende lejlighed til at udtale sig sådanne ændringer.«

5 Tilladelsesdirektivets artikel 3, som har overskriften »Generelle tilladelser til elektroniske kommunikationsnet og -tjenester«, bestemmer i stk. 1 og 2:

»1. Medlemsstaterne sikrer fri adgang til at udbyde elektroniske kommunikationsnet og -tjenester på de i dette direktiv omhandlede vilkår. I den forbindelse må medlemsstaterne ikke hindre en virksomhed i at udbyde elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester, medmindre dette er nødvendigt under hensyn til traktatens artikel 46, stk. 1.

2. Udbud af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester kan med forbehold af de særlige forpligtelser, der er omhandlet i artikel 6, stk. 2, eller brugsrettigheder omhandlet i artikel 5, kun gøres betinget af en generel tilladelse. [...]«

6 Tilladelsesdirektivets artikel 12 med overskriften »Administrationsgebyrer« har følgende ordlyd:

»1. Administrationsgebyrer, som afkræves virksomheder, der udbyder en tjeneste eller et net i henhold til den generelle tilladelse, eller som har fået tildelt brugsrettigheder,

a) må i alt kun dække de administrationsomkostninger, der påløber som led i administration, kontrol og gennemførelse af den generelle tilladelsesordning, brugsrettigheder og særlige forpligtelser, jf. artikel 6, stk. 2, som kan omfatte udgifter til internationalt samarbejde, harmonisering og standardisering, markedsanalyse, overensstemmelsesovervågning og anden markedskontrol, samt lovgivningsarbejde vedrørende udarbejdelse og gennemførelse af sekundær ret og administrative afgørelser, såsom afgørelser om adgang og samtrafik, og

b) skal pålægges de enkelte virksomheder på en objektiv, transparent og forholdsmæssigt afpasset måde, der minimerer ekstra administrationsomkostninger og ledsagende gebyrer.

2. Når de nationale tilsynsmyndigheder pålægger administrationsgebyrer, offentliggør de en årlig oversigt over deres administrationsomkostninger og det samlede gebyrbeløb, der er opkrævet. På baggrund af forskellen mellem det samlede afgiftsbeløb og administrationsomkostningerne foretages der passende justeringer.«

7 Samme direktivs artikel 13, som har overskriften »Afgifter for brugsrettigheder og tilladelser til installation af faciliteter«, bestemmer:

»Medlemsstaterne kan give den relevante myndighed tilladelse til at opkræve afgifter for brugsret til radiofrekvenser eller numre eller for tilladelser til at installere faciliteter på, over eller under offentlig eller privat ejendom, som afspejler behovet for at sikre, at disse ressourcer udnyttes optimalt. Medlemsstaterne sikrer, at sådanne afgifter er ikke-diskriminerende, transparente, objektivt begrundede og forholdsmæssigt afpassede efter det tilsigtede formål og tager hensyn til målene i [rammedirektivets] artikel 8 [...].«

8 Tilladelsesdirektivets artikel 14, som har overskriften »Ændring af rettigheder og forpligtelser«, er affattet således:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at rettigheder, vilkår og procedurer vedrørende generelle tilladelser og brugsret eller tilladelser til at installere faciliteter kun kan ændres i objektivt begrundede tilfælde og på en forholdsmæssigt afpasset måde. Der skal på passende vis orienteres om, at sådanne ændringer er planlagt, og de berørte parter, herunder brugere og forbrugere, skal have en rimelig frist til at fremføre deres synspunkter om de foreslåede ændringer; denne frist må kun i særlige tilfælde være mindre end fire uger.

2. Medlemsstater må ikke begrænse eller tilbagekalde tilladelser til at installere faciliteter inden udløbet af den periode, for hvilken de er tildelt, undtagen i begrundede tilfælde og i givet fald i overensstemmelse med nationale bestemmelser om kompensation for tilbagekaldelse af tilladelser.«

9 Del B i bilaget til tilladelsesdirektivet bestemmer:

»Vilkår, som kan knyttes til brugsret til radiofrekvenser

[...]

6. Afgifter for brugsret, jf. nærværende direktivs artikel 13.

[...]«

10 Tilladelsesdirektivets artikel 14, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/140/EF af 25. november 2009 (EUT L 337, s. 37), har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at rettigheder, vilkår og procedurer vedrørende generelle tilladelser og brugsret eller tilladelser til at installere faciliteter kun kan ændres i objektivt begrundede tilfælde og på en forholdsmæssigt afpasset måde, idet der, hvor det er rimeligt, tages hensyn til de særlige betingelser, der gælder for brugsrettigheder til radiofrekvenser, som kan overdrages. Medmindre de foreslåede ændringer er beskedne og er aftalt med rettighedshaveren eller indehaveren af den generelle tilladelse, skal der på passende vis orienteres om, at sådanne ændringer er planlagt, og de berørte parter, herunder brugere og forbrugere, skal have en rimelig frist til at fremføre deres synspunkter om de foreslåede ændringer; denne frist må kun i særlige tilfælde være mindre end fire uger.

2. Medlemsstaterne må ikke begrænse eller tilbagekalde tilladelser til at installere faciliteter eller brugsrettigheder til radiofrekvenser inden udløbet af den periode, for hvilken de er tildelt, undtagen i begrundede tilfælde og i givet fald i overensstemmelse med bilaget og relevante nationale bestemmelser om kompensation for tilbagekaldelse af tilladelser.«

11 Artikel 5, stk. 1, i direktiv 2009/140 bestemmer:

»Medlemsstaterne vedtager og offentliggør senest den 25. maj 2011 de nødvendige love og administrative bestemmelser for at efterkomme dette direktiv. De meddeler straks Kommissionen teksten til disse love og bestemmelser.

Medlemsstaterne anvender disse love og bestemmelser fra den 26. maj 2011.

[...]«

Belgisk ret

12 Artikel 30 i loven af 13. juni 2005 havde følgende ordlyd:

»1. De brugsrettigheder, der følger af artikel 11 [brugsrettigheder til numre] og artikel 18 [brugsrettigheder til radiofrekvenser] kan være pålagt afgifter med henblik på at sikre en optimal udnyttelse af disse midler. Afgifterne opkræves af [det belgiske institut for post- og telekommunikationstjenester, herefter »BIPT«].

2. Kongen fastsætter størrelsen af og betalingsmåden for de i stk. 1 omhandlede afgifter efter høring af [IBPT].«

13 Artikel 2 i loven af 15. marts 2010 bestemmer:

»Artikel 30 i loven af 13. juni 2005 [...] ændres således:1. Mellem stk. 1 og 2 indsættes stk. 1/1, 1/2, 1/3 og 1/4, der har følgende ordlyd:

»1/1.

Med det formål, der er anført i stk. 1, er de operatører, der har tilladelse til at råde over brugsrettigheder til radiofrekvenser med henblik på at udnytte et net og præstere mobile elektroniske kommunikationstjenester til offentligheden, navnlig forpligtede til at betale en engangsafgift fra begyndelsen af brugsrettighedernes gyldighedsperiode.

Engangsafgiften fastsættes i forbindelse med tildelingen af frekvenser.

Engangsafgiften udgør:

- 1 51 644 EUR pr. MHz og pr. måned for frekvensbåndene 880-915 MHz og 925-960 MHz. Opnåelse af brugsrettigheder for frekvensbåndene 880-915 MHz og 925-960 MHz indebærer ligeledes opnåelse af brugsrettigheder til frekvensbåndene 1 710-1 785 MHz og 1 805-1 880 MHz: Mængden af frekvenser, som tildeles på båndene 1 710-1 785 og 1 805-1 880 MHz, er lig den dobbelte frekvensmængde, som tildeles på båndene 880-915 MHz og 925-960 MHz, afrundet opad til et multiplum af 5 MHz. Som undtagelse til ovenstående gælder engangsafgiften for mængden af frekvenser tildelt den 1. januar 2010 på båndene 880-915 MHz og 925-960 MHz frem til den 26. november 2015 ligeledes for den maksimale mængde af frekvenser, der kunne være tildelt den 1. januar 2010 på båndene 1 710-1 785 og 1 805-1 880 MHz.

- 2 20 833 EUR pr. MHz og pr. måned for frekvensbåndene 1 920-1 980 MHz og 2 110-2 170 MHz bortset fra tilfælde, hvor den samlede mængde frekvenser, som en operatør råder over på dette frekvensbånd, ikke overstiger 2 x 5 MHz. I dette tilfælde beløber engangsafgiften sig til 32 000 EUR pr. MHz pr. måned.
- 3 2 778 EUR pr. MHz og pr. måned for frekvensbåndene 2 500-2 690 MHz.

Når frekvenser tildeles [ved] auktion, skal det i dette stk. 1/1 omhandlede minimum for engangsafgiften udgøre ansøgernes startbud.

1/2. Operatørerne skal betale en engangsafgift for hver periode, hvormed tilladelsen forlænges.

Engangsafgiftens beløb svarer til den i stk. 1/1, første afsnit, omhandlede engangsafgift.

Der skal ved beløbets beregning tages hensyn til den del af de særlige brugsrettigheder, som operatøren ønsker at opretholde efter forlængelsen.

Hvis en operatør vil afgive frekvenser, skal disse udgøre en sammenhængende blok.

1/3. Indbetaling af engangsafgiften sker henholdsvis inden for 15 dage fra påbegyndelsen af gyldighedsperioden efter stk. 1/1, første afsnit, og inden for 15 dage efter påbegyndelsen af den periode, hvormed tilladelsen forlænges efter stk. 1/2, første afsnit.

Som undtagelse til det foregående afsnit har operatøren mulighed for at foretage betalingen som følger:

- a) Operatøren betaler pro rata i forhold til det antal måneder, der er tilbage indtil det følgende kalenderår, henholdsvis inden for 15 dage fra påbegyndelsen af gyldighedsperioden efter stk. 1/1, første afsnit, og inden for 15 dage efter påbegyndelsen af den periode, hvormed tilladelsen forlænges efter stk. 1/2, første afsnit.
- b) Operatøren betaler i øvrigt senest den 15. december hele engangsafgiften for det kommende år. Hvis tilladelsen udløber i løbet af det følgende år, betaler operatøren pro rata i forhold til antal måneder, der er tilbage indtil udløbet af brugsrettighederne.
- c) Den lovbestemte rentesats, beregnet i henhold til artikel 2, stk. 1, i lov af 5. maj 1865 vedrørende lån med rente, finder anvendelse fra henholdsvis den 16. dag efter påbegyndelsen af gyldighedsperioden efter stk. 1/1, første afsnit, eller den 16. dag efter påbegyndelsen af den periode, hvormed tilladelsen forlænges efter stk. 1/2, første afsnit.
- d) Samtidig med betaling af engangsafgiften betaler operatøren renter af det skyldige beløb.

Operatøren meddeler [IBPT] sit valg inden for to arbejdsdage efter henholdsvis påbegyndelsen af gyldighedsperioden efter stk. 1/1, første afsnit, og påbegyndelsen af den periode, hvormed tilladelsen forlænges efter stk. 1/2, første afsnit.

Engangsafgiften tilbagebetales i intet tilfælde, hverken helt eller delvist.

1/4. Hvis en operatør ikke betaler engangsafgiften helt eller delvist for de pågældende frekvensbånd, som anført i stk. 1/1, første, andet eller tredje afsnit, tilbagekaldes brugsrettighederne for de pågældende frekvensbånd«2. I stk. 2 indsættes ordene »med forbehold for stk. 1/1, 1/2 og 1/3«.

14 Artikel 3 i lov af 15. marts 2010 bestemmer:

»Hvis fristen for at give afkald på den stiltiende forlængelse af tilladelsen allerede er udløbet på det tidspunkt, hvor denne lov træder i kraft, kan operatøren i overgangsperioden alligevel give afkald på sine brugsrettigheder indtil den første dag i den nye periode for de forlængede brugsrettigheder uden at skulle betale engangsafgiften for denne nye periode.«

15 Artikel 4 i lov af 15. marts 2010 har følgende ordlyd:

»Denne lov træder i kraft på tidspunktet for dens offentliggørelse i *Moniteur belge* [*Moniteur belge* af 25.3.2010, s. 18849].«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

16 Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium er mobiltelefonioperatører, som har fået forskellige tilladelser med tilknyttede brugsrettigheder til radiofrekvenserne 900 MHz, 1 800 MHz og 2000-2600 MHz i Belgien.

17 Ved lov af 12. december 1994 (*Moniteur belge* af 22.12.1994, s. 31624) blev den belgiske sektor for mobiltelefoni liberaliseret, idet ministerrådet fik mulighed for at tildele andre operatører end den tidligere offentlige operatør individuelle tilladelser til at levere mobiltelefonitjenester på frekvensbåndet 900 MHz for en periode på 15 år regnet fra datoen for tilladelsens udstedelse.

18 Den 27. november 1995 tildelte ministerrådet en tilladelse til Mobistar, mens Belgacom Mobile modtog en tilladelse den 2. juli 1996 med tilbagevirkende kraft fra den 8. april 1995 til at udnytte et net for kanalerne på 900 MHz, som selskabet allerede udnyttede under en forvaltningskontrakt med den belgiske stat. De to operatører skulle som vederlag hver betale en engangsafgift for bevillingen på omkring 9 mia. BEF (svarende til 223 104 172,30 EUR) samt årlige afgifter til IBPT for anvendelse af radiofrekvenserne.

19 I 1997 besluttede den belgiske regering at åbne for DCS-båndet 1 800 MHz til udnyttelse med henblik på forberedelse af, at en tredje eller fjerde operatør kunne få adgang til markedet. Kongelig anordning af 24. oktober 1997 vedrørende etablering og udnyttelse af mobilnet DCS-1800 fastsatte fremgangsmåden for at opnå en tilladelse til etablering og udnyttelse af et mobiltelefonnet DCS-1800, idet det blev fastsat, at en sådan tilladelse skulle være gyldig for en periode på 15 år fra datoen for udstedelsen af driftstilladelsen. Den 2. juli 1998 opnåede KPN Group Belgium (tidligere KPN Orange SA, derefter BASE SA) en tilladelse til frekvensbåndet 1 800 MHz mod betaling af en engangsafgift for bevillingen på 8,005 mia. BEF (svarende til 198 438 766,50 EUR) og årlige afgifter for anvendelse af frekvenserne.

20 Henset til de ulemper, der var forbundet med anvendelse af frekvenserne 1 800 MHz i forhold til frekvenserne 900 MHz, særligt en svagere rækkevidde af grundstationerne, som nødvendiggjorde etablering af et større antal antenneanlæg for at opnå samme dækning, besluttede IBPT i 2003 at tildele KPN Group Belgium visse kanaler på 900 MHz og til gengæld ligeledes tildele visse kanaler på 1 800 MHz til Belgacom og Mobistar. Siden 2003 har KPN Group Belgium følgelig draget fordel af tildelingen af yderligere frekvenser på 900 MHz mod tildeling til Belgacom og Mobistar af frekvenser i frekvensbåndet 1 800 MHz. Ligevægten i antallet af kanaler, som således er tildelt hver af de tre operatører, skulle således vare frem til 2015.

21 Ved kongelig anordning af 18. januar 2001 blev fremgangsmåden for tildeling af tilladelser til ordningerne for tredje generation UMTS under anvendelse af frekvensbåndene mellem 1 885-2 025 MHz og 2 110-2 200 MHz fastlagt. Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium indgav ansøgninger

og opnåede en driftstilladelse til disse ordninger mod betaling af en engangsafgift for bevillingen på 150 mio. EUR, som skulle betales af hver af disse operatører for en periode på 20 år med en forudset forlængelse ved kongelig anordning for perioder på 5 år.

- 22 På tidspunktet for tildelingen af hver af disse bevillinger skulle Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium betale:
- en engangsafgift for bevillingen
 - en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne og
 - en årlig afgift for forvaltning af tilladelserne.
- 23 Ved afgørelse af 25. november 2008 gav IBPT afkald på den stiltiende forlængelse af de tilladelser til at bruge andengenerations-radiofrekvenser (2G), som de tre operatører Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium var blevet tildelt, med det formål at pålægge en ny afgift og for at indføre en politik for spektret, der var så effektiv som muligt.
- 24 Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium har anfægtet denne afgørelse for Cour d'appel de Bruxelles, som annullerede afgørelsen ved dom af 20. juli 2009 vedrørende Belgacom og dom af 22. september 2009 vedrørende Mobistar. I forlængelse af disse to domme besluttede IBPT at trække sin afgørelse af 25. november 2008 vedrørende KPN Group Belgium tilbage for at sikre ensartet behandling af de tre operatører.
- 25 Som følge af disse domme fra Cour d'appel de Bruxelles vedtog den belgiske lovgiver den 15. marts 2010 en lov om ændring af artikel 30 i loven af 13. juni 2005. Som det fremgår af artikel 2 og 3 i loven af 15. marts 2010, som er citeret i denne doms præmis 13 og 14, fastsætter denne lov:
- En engangsafgift, som erstatter engangsafgiften for bevilling, for mobiltelefonoperatørerne med det formål at garantere optimal anvendelse af radiofrekvenserne, og som ikke kun forfalder, når disse bevillinger til brugsrettighederne til radiofrekvenserne tildeles, men også hver gang den eksisterende bevilling forlænges.
 - En engangsafgift, hvis beløb varierer, alt efter hvilke radiofrekvenser det drejer sig om, og som beregnes på grundlag af den engangsafgift for bevilling, som betales af operatørerne ved modtagelse af deres første bevilling, efter enten en komparativ udbudsprocedure eller en auktion.
 - Mobiltelefonoperatørerne har mulighed for at give afkald på deres brugsrettigheder før påbegyndelsen af gyldighedsperioden for brugsrettighederne uden at skulle betale engangsafgiften for de frafaldne rettigheder.
 - Ud over engangsafgiften havde mobiltelefonoperatørerne pligt til at betale to årlige afgifter, nemlig en afgift til dækning af omkostningerne, der er forbundet med at stille frekvenser til rådighed, og en afgift til dækning af forvaltningen af tilladelsen.
- 26 Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium har anlagt søgsmål ved Cour constitutionnelle med påstand om annullation af artikel 2 og 3 i loven af 15. marts 2010. De har til støtte for deres påstande bl.a. gjort gældende, at disse bestemmelser er i strid med tilladelsesdirektivets artikel 3 og 12-14. De har nærmere bestemt anfægtet, at engangsafgiften ikke kun skal betales på det tidspunkt, hvor tilladelsen gives, men også når den forlænges, og at den opkræves i tillæg til den årlige afgift, som betales for tilrådighedsstillelsen af frekvenserne. Belgacom, Mobistar og KPN Group Belgium har ligeledes anfægtet beløbets størrelse og metoden, som ligger til grund for beregningen af engangsafgiften, idet den ikke beregnes som en funktion af den økonomiske værdi af frekvenserne, men som en funktion af markedsværdien for operatørerne.

- 27 Den forelæggende ret har anført, at det følger af forarbejderne til loven af 15. marts 2010, at engangsafgiften udgør en kompensation for brug af frekvenserne, og at den har det samme formål som de årlige afgifter for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, uden at den erstatter betalingen af sidstnævnte afgifter. Retten har anført, at det i øvrigt fremgår af disse forarbejder, at lovgiver var af den opfattelse, at artikel 2 og 3 i loven af 15. marts 2010, hvis gyldighed er anfægtet ved den forelæggende ret, er forenelige med tilladelsesdirektivet, idet de foreskriver til en spaltning af de godtgørelser, der skal betales for brugsrettighederne, i en engangsdel og en årlig del. Engangsafgiften dækker brugsrettighederne til frekvenserne og svarer til værdien af den sjældne ressource, som spektret er, mens den årlige afgift dækker omkostningerne for brugen af frekvenserne, dvs. kontrollen, koordineringen, undersøgelsen og andre af den kompetente myndigheds aktiviteter i denne henseende.
- 28 Under disse omstændigheder har Cour constitutionnelle besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Giver [tilladelsesdirektivets] artikel 3, 12 og 13 – således som de finder anvendelse nu – medlemsstaterne mulighed for at pålægge operatører, som har individuelle brugsrettigheder til mobiltelefonifrekvenser for en periode på 15 år i forbindelse med tilladelser til på deres område at oprette og drive et mobiltelefoninet, der er udstedt under de tidligere gældende retlige rammer, en engangsafgift for forlængelse af deres individuelle brugsrettigheder til frekvenserne, hvis beløb i forhold til antallet af frekvenser og måneder, som brugsrettighederne vedrører, beregnes på grundlag af det tidligere gebyr for engangsbevilling, som knyttede sig til udstedelsen af ovennævnte tilladelser, når denne engangsafgift supplerer dels en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som frem for alt tilsigter at dække omkostningerne ved tilrådighedsstillelse af frekvenserne, samtidig med at den også delvis afspejler værdien af disse, og idet de to afgifter er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af frekvenserne, dels en afgift, der dækker udgifterne til forvaltning af tilladelsen?
 - 2) Giver tilladelsesdirektivets artikel 3, 12 og 13 medlemsstaterne mulighed for at pålægge operatører, der ansøger om nye brugsrettigheder til mobiltelefonifrekvenserne, at betale en engangsafgift, hvis beløb fastsættes ved auktion i forbindelse med tildelingen af frekvenser med henblik på at afspejle værdien af disse, når denne engangsafgift supplerer dels en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som frem for alt tilsigter at dække omkostningerne ved tilrådighedsstillelse af frekvenserne, samtidig med at den også delvis afspejler værdien af disse, og idet de to afgifter er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af frekvenserne, dels en årlig afgift for forvaltning af tilladelser til at oprette og drive et mobiltelefoninet, der er udstedt under de tidligere retlige rammer?
 - 3) Giver tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2, medlemsstaterne mulighed for at pålægge mobiltelefonioperatører for en ny periode med forlængelse af deres individuelle brugsrettigheder til mobiltelefonifrekvenserne, som visse af dem allerede har opnået, men inden denne nye periodes påbegyndelse, at betale en engangsafgift for forlængelsen af brugsrettighederne til de frekvenser, som de rådede over ved begyndelsen af denne nye periode, som er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af frekvenserne ved at afspejle værdien af disse, når denne engangsafgift supplerer dels en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som frem for alt tilsigter at dække omkostningerne ved tilrådighedsstillelse af frekvenserne, samtidig med at den også delvis afspejler værdien af disse, og idet de to afgifter er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af frekvenserne, dels en årlig afgift for forvaltning af tilladelser til at oprette og drive et mobiltelefoninet, der er udstedt under de tidligere retlige rammer?
 - 4) Giver tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, medlemsstaterne mulighed for som betingelse for opnåelsen og forlængelsen af brugsrettighederne til frekvenserne at tilføje en engangsafgift, der fastsættes ved auktion og uden loft, når denne engangsafgift supplerer dels en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som frem for alt tilsigter at dække omkostningerne ved tilrådighedsstillelse af frekvenserne, samtidig med at den også delvis afspejler værdien af disse, og

idet de to afgifter er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af frekvenserne, dels en årlig afgift for forvaltning af tilladelserne til at oprette og drive et mobiltelefonnet, der er udstedt under de tidligere retlige rammer?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Om de to første spørgsmål

Formaliteten

- 29 Den cypriotiske regering har rejst tvivl om, hvorvidt det andet præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling, idet den har anført, at det ikke er objektivt nødvendigt at besvare dette spørgsmål for at afgøre tvisten i hovedsagen. Det andet spørgsmål vedrører således bevilling af nye brugsrettigheder til radiofrekvenser, mens det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at tvisten vedrører forlængelse af brugsrettigheder til radiofrekvenser.
- 30 Det bemærkes herved, at ifølge Domstolens faste praksis er der formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret forelægger inden for rammerne af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dens genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (jf. bl.a. dom af 12.7.2012, sag C-378/10, VALE Építési, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 I det foreliggende tilfælde vedrører det andet præjudicielle spørgsmål fortolkningen af tilladelsesdirektivet for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at pålægge en engangsafgift for de mobiltelefonioperatører, der søger om at opnå nye brugsrettigheder til radiofrekvenser. Det fremgår imidlertid af sagen, at artikel 2 og 3 i lov af 15. marts 2010, som påstås annulleret i hovedsagen, fastsætter en engangsafgift ikke alene for forlængelse af brugsrettighederne til radiofrekvenser, men også for nye erhvervelser af brugsrettigheder til radiofrekvenser.
- 32 Under disse omstændigheder kan den ønskede fortolkning ikke anses for at være uden forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dens genstand. Det andet præjudicielle spørgsmål kan følgelig antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

- 33 Med de to første spørgsmål, som undersøges samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om tilladelsesdirektivets artikel 3, 12 og 13 skal fortolkes således, at de er til hinder for, at en medlemsstat pålægger mobiltelefonioperatører, som har brugsrettigheder til radiofrekvenser, en engangsafgift, som skal betales såvel for nye erhvervelser af brugsrettigheder til radiofrekvenser som for forlængelse af disse rettigheder, og som pålægges i tillæg ikke alene til en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som frem for alt tilsigter at dække omkostningerne ved tilrådighedsstillelse af frekvenserne samtidig med en delvis opskrivning af værdien af disse, og idet de to afgifter er begrundet i formålet om at fremme en optimal udnyttelse af den sjældne ressource, som disse radiofrekvenser udgør, men ligeledes i tillæg til en afgift, der dækker udgifterne til forvaltning af tilladelsen.

- 34 Den forelæggende ret har endvidere rejst tvivl ved foreneligheden – med disse bestemmelser i tilladelsesdirektivet – af fremgangsmåden for fastsættelsen af størrelsen af engangsafgiften for brugsrettigheder til radiofrekvenser, som er fastsat enten i forhold til den tidligere engangsafgift for bevilling beregnet på grundlag af antallet af frekvenser og måneder, som disse brugsrettigheder vedrører, eller ved auktion i forbindelse med tildelingen af frekvenser.
- 35 Det skal indledningsvis bemærkes, at direktivets artikel 3 og 12, som vedrører henholdsvis medlemsstaternes pligt til at sikre fri adgang til at udbyde elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og fremgangsmåden ved pålæggelse af »administrationsgebyrer«, ikke kan finde anvendelse på en afgift som den i hovedsagen omhandlede, der ikke falder inden for nogen af disse to tilfælde.
- 36 Som det fremgår af de to første spørgsmål, ønsker den forelæggende ret, at Domstolen skal fortolke tilladelsesdirektivet for så vidt angår dels en medlemsstats mulighed for at pålægge en engangsafgift på mobiltelefonoperatørerne, dels fremgangsmåden for fastsættelse af størrelsen af engangsafgiften, såvel i forbindelse med tildeling som i forbindelse med forlængelse af disse brugsrettigheder til radiofrekvenser.
- 37 Hvad angår pålæggelse af en engangsafgift skal det indledningsvis bemærkes, at tilladelsesdirektivet alene omhandler fremgangsmåden for tildeling af brugsrettigheder til radiofrekvenser og ikke indeholder nogen særlig bestemmelse, som fastsætter betingelserne og fremgangsmåden for forlængelse af de allerede tildelte brugsrettigheder til radiofrekvenser.
- 38 Som generaladvokaten imidlertid har bemærket i punkt 40 i forslaget til afgørelse, forholder det sig således, at eftersom individuelle brugsrettigheder tildeles af en medlemsstat for en begrænset periode, skal en forlængelse af en sådan tilladelse betragtes som en tildeling af nye rettigheder for en ny periode.
- 39 Det skal følgelig bemærkes, at fremgangsmåden for tildeling af brugsrettigheder til radiofrekvenser og fremgangsmåden for forlængelse af sådanne rettigheder ifølge tilladelsesdirektivet skal underlægges samme ordning. Tilladelsesdirektivets artikel 13 skal således anvendes på samme måde i forhold til de to fremgangsmåder.
- 40 Det skal i denne forbindelse fremhæves, at det fremgår af fast retspraksis, at medlemsstaterne inden for rammerne af tilladelsesdirektivet ikke kan opkræve andre afgifter eller gebyrer i forbindelse med udbud af elektroniske kommunikationsnet og -tjenester end dem, der er fastsat i dette direktiv (jf. analogt dom af 18.7.2006, sag C-339/04, Nuova società di telecomunicazioni, Sml. I, s. 6917, præmis 35, af 10.3.2011, sag C-85/10, Telefónica Móviles España, Sml. I, s. 1575, præmis 21, og af 12.7.2012, forenede sager C-55/11, C-57/11 og C-58/11, Vodafone España og France Telecom España, præmis 28).
- 41 I hovedsagen ønsker den nationale ret, som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, nærmere bestemt oplyst, om tilladelsesdirektivets artikel 13 skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat pålægger operatørerne en engangsafgift for »brugsrettighederne til radiofrekvenser« som den i hovedsagen omhandlede, skønt operatørerne allerede er pålagt dels en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, dels en afgift, der dækker udgifterne til forvaltning af tilladelsen.
- 42 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at medlemsstaterne i henhold til tilladelsesdirektivets artikel 13 – ud over de afgifter, der tilsigter at dække administrationsomkostningerne – kan underlægge brugsrettighederne til radiofrekvenserne en afgift, der har til formål at sikre, at denne ressource udnyttes optimalt (jf. i denne retning dom af 20.10.2005, forenede sager C-327/03 og C-328/03, ISIS Multimedia Net og Firma O2, Sml. I, s. 8877, præmis 23, og dommen i sagen Telefónica Móviles España, præmis 24).

- 43 Tilladelsesdirektivets artikel 13 fastsætter imidlertid ikke udtrykkeligt hverken formen, som en sådan afgift, der pålægges for at anvende radiofrekvenser, skal antage, eller hvor ofte den skal pålægges.
- 44 Det fremgår derimod af 32. betragtning til tilladelsesdirektivet, at afgiften for brugsrettighederne til radiofrekvenserne kan bestå i et engangsbeløb eller en løbende betaling.
- 45 Det fremgår i øvrigt af Domstolens retspraksis, at tilladelsesdirektivet ikke berører det formål, som sådanne afgifter opkræves til (jf. i denne retning dommen i sagen Telefónica Móviles España, præmis 33).
- 46 Direktivets artikel 13 pålægger imidlertid medlemsstaterne at sikre, at afgifter for brugsrettigheder til radiofrekvenser er objektivt begrundede, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmæssigt afpassede efter det tilsigtede formål og tager hensyn til målene i rammedirektivets artikel 8, bl.a. målene bestående i at fremme konkurrencen og sikre en effektiv anvendelse af radiofrekvenserne.
- 47 Det fremgår ligeledes af artikel 13 og 32. betragtning til tilladelsesdirektivet, at en afgift, der pålægges udbydere af teletjenester for anvendelsen af ressourcer, skal forfølge det formål at sikre den optimale udnyttelse af sådanne ressourcer og bør ikke hindre etableringen af innovative tjenester og konkurrence på markedet.
- 48 Tilladelsesdirektivets artikel 12 og 13 er således ikke til hinder for en national lovgivning, såsom den i hovedsagen omhandlede, som pålægger en afgift, som favoriserer den optimale udnyttelse af frekvenserne, selv hvis denne afgift opkræves i tillæg til en anden årlig afgift, som ligeledes delvist har samme formål, under forudsætning af, at samtlige disse afgifter opfylder kravene i denne doms præmis 46 og 47, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 49 Hvad angår fremgangsmåden for fastsættelse af størrelsen af engangsafgiften for brugsrettigheder til radiofrekvenser, såsom den i hovedsagen omhandlede, skal det bemærkes, at tilladelsesdirektivet fastsætter de krav, som medlemsstaterne skal overholde ved fastsættelsen af en afgift for udnyttelsen af radiofrekvenser, uden for så vidt udtrykkeligt at fastsætte en konkret metode til fastsættelsen af beløbet for en sådan afgift (dommen i sagen Telefónica Móviles España, præmis 25).
- 50 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at tilladelsen til at anvende et offentligt aktiv, der udgør knappe ressourcer, giver indehaveren af tilladelsen mulighed for at opnå vigtige økonomiske indtjeneringer og fordele i forhold til andre udbydere, der ligeledes ønsker at anvende og udnytte disse ressourcer, hvilket begrundes, at der opkræves en afgift, der bl.a. afspejler værdien af anvendelsen af de pågældende knappe ressourcer (dommen i sagen Telefónica Móviles España, præmis 27).
- 51 Formålet om at sikre, at udbyderne udnytter de knappe ressourcer, hvortil de har adgang, optimalt, indebærer under disse omstændigheder, at afgiften fastsættes til et passende niveau, der bl.a. afspejler værdien af anvendelsen af disse ressourcer, hvilket kræver, at der tages hensyn til den økonomiske og tekniske situation på det pågældende marked (dommen i sagen Telefónica Móviles España, præmis 28).
- 52 Det følger heraf, således som generaladvokaten har anført i punkt 54 og 55 i forslaget til afgørelse, at fastsættelsen af en afgift for brugsrettigheder til radiofrekvenser baseret enten på den oprindelige engangsafgift for bevilling beregnet på grundlag af antallet af frekvenser og måneder, som brugsrettighederne til frekvenserne vedrører, eller på beløb fremkommet ved auktioner, kan udgøre en passende metode til fastsættelse af værdien af radiofrekvenserne.

- 53 Det fremgår, idet der tages hensyn til de principper, der anvendes af Kongeriget Belgien ved fastsættelsen af størrelsen af den oprindelige engangsafgift for bevilling, at begge disse metoder således gør det muligt at opnå beløb, der står i forhold til den forudsigelige rentabilitet af de pågældende radiofrekvenser. Tilladelsesdirektivet er imidlertid ikke til hinder for anvendelsen af et sådant kriterium for fastsættelse af størrelsen af de ovennævnte afgifter.
- 54 Henset til ovenstående bemærkninger skal de to første spørgsmål besvares med, at tilladelsesdirektivets artikel 12 og 13 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger mobiltelefonioperatører, som har brugsrettigheder til radiofrekvenser, en engangsafgift, som skal betales såvel for nye erhvervelser af brugsrettigheder til radiofrekvenser som for forlængelse af disse rettigheder, og som pålægges i tillæg ikke alene til en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som tilsigter at fremme en optimal udnyttelse af ressourcerne, men ligeledes i tillæg til en afgift, der dækker udgifterne til forvaltning af tilladelsen, med det forbehold, at disse afgifter faktisk forfølger det formål at sikre en optimal udnyttelse af de ressourcer, som radiofrekvenserne udgør, at de er objektivt begrundede, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmæssigt afpassede efter det tilsigtede formål og tager hensyn til målene i rammedirektivets artikel 8, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 55 Med samme forbehold kan fastsættelsen af størrelsen af en engangsafgift for brugsrettigheder til radiofrekvenser baseret enten på den oprindelige engangsafgift for bevilling beregnet på grundlag af antallet af frekvenser og måneder, som brugsrettighederne til frekvenserne vedrører, eller på beløb fremkommet ved auktioner, udgøre en passende metode til fastsættelse af værdien af radiofrekvenserne.

Det fjerde spørgsmål

- 56 Med det fjerde spørgsmål, som behandles før det tredje spørgsmål, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonioperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede.
- 57 Det bemærkes, at tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, bestemmer, at en medlemsstat i objektivt begrundede tilfælde og på en forholdsmæssigt afpasset måde kan ændre rettigheder, vilkår og procedurer vedrørende brugsrettigheder til radiofrekvenser. Artiklen fastsætter endvidere, at der på passende vis skal orienteres om, at sådanne ændringer er planlagt, og at de berørte parter skal have en rimelig frist på mindst fire uger til at fremføre deres synspunkter.
- 58 Det fremgår endvidere af del B, punkt 6, i bilaget til tilladelsesdirektivet, at pålæggelse af afgifter for brugsret til radiofrekvenser, jf. det pågældende direktivs artikel 13, er et vilkår, som kan knyttes til brugsret til radiofrekvenser.
- 59 Det følger heraf, at pålæggelse af en engangsafgift som den i hovedsagen omhandlede udgør en ændring af de vilkår, som finder anvendelse på operatører, som har brugsrettigheder til radiofrekvenser. En medlemsstat skal følgelig sikre, at de betingelser, som er pålagt for ændringer af afgiftsordningen pålagt mobiltelefonioperatørerne som betaling for brugsrettigheder til radiofrekvenser, overholdes.
- 60 Det skal følgelig bemærkes, at en medlemsstat, som ønsker at ændre de afgifter, der finder anvendelse for brugsrettigheder til radiofrekvenser, som tidligere er tildelt, skal drage omsorg for, at denne ændring er i overensstemmelse med betingelserne i tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, nemlig er objektivt begrundet, gennemføres på en forholdsmæssigt afpasset måde og forudgående er meddelt

alle berørte parter, således at de har haft mulighed for at fremføre deres synspunkter. Det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, om betingelserne i tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, er overholdt i lyset af omstændighederne i hovedsagen.

- 61 Under disse omstændigheder skal det fremhæves, at indførelsen af en afgift i overensstemmelse med betingelserne i tilladelsesdirektivets artikel 13, som nævnt i denne doms præmis 46 og 47, skal anses for objektivt begrundet og gennemført på en forholdsmæssigt afpasset måde.
- 62 Henset til ovenstående bemærkninger skal det fjerde spørgsmål besvares med, at tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 1, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonoperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede, med det forbehold, at denne ændring er objektivt begrundet, gennemført på en forholdsmæssigt afpasset måde og forudgående er meddelt alle berørte parter, således at de har haft mulighed for at fremføre deres synspunkter, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve i lyset af omstændighederne i hovedsagen.

Det tredje spørgsmål

- 63 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2, skal fortolkes således, at den er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonoperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede.
- 64 Det bemærkes, at i henhold til tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2, må en medlemsstat hverken begrænse eller tilbagekalde brugsrettigheder til radiofrekvenser, undtagen i begrundede tilfælde og i givet fald i overensstemmelse med bilaget til tilladelsesdirektivet og med nationale bestemmelser om kompensation for tilbagekaldelse af rettigheder.
- 65 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at begreberne »begrænse« og »tilbagekalde« brugsrettigheder til radiofrekvenser i tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2, til forskel fra samme artikels stk. 1, alene omfatter det tilfælde, hvor indholdet og rækkevidden af disse rettigheder kan ændres.
- 66 Selv hvis det antages, at tilladelsesdirektivet, henset til dets gennemførelsesfrist, fandt anvendelse på omstændighederne i hovedsagen, kan pålæggelsen af afgifter som de i hovedsagen omhandlede på mobiltelefonoperatører under alle omstændigheder ikke påvirke indholdet og rækkevidden af de brugsrettigheder til radiofrekvenser, som er tildelt de pågældende operatører. Det skal følgelig fastslås, at en ændring af afgiftsordningen ikke udgør en begrænsning eller tilbagekaldelse af brugsrettigheder til radiofrekvenser i den forstand, hvori udtrykkene er anvendt i tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2.
- 67 Henset til det ovenstående skal det tredje spørgsmål besvares med, at tilladelsesdirektivets artikel 14, stk. 2, skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonoperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede.

Sagens omkostninger

- 68 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 12 og 13 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/20/EF af 7. marts 2002 om tilladelser til elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (tilladelsesdirektivet) skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger mobiltelefonioperatører, som har brugsrettigheder til radiofrekvenser, en engangsafgift, som skal betales såvel for nye erhvervelser af brugsrettigheder til radiofrekvenser som for forlængelse af disse rettigheder, og som pålægges i tillæg ikke alene til en årlig afgift for tilrådighedsstillelse af frekvenserne, som tilsigter at fremme en optimal udnyttelse af ressourcerne, men ligeledes i tillæg til en afgift, der dækker udgifterne til forvaltning af tilladelsen, med det forbehold, at disse afgifter faktisk forfølger det formål at sikre en optimal udnyttelse af de ressourcer, som radiofrekvenserne udgør, at de er objektivt begrundede, transparente, ikke-diskriminerende og forholdsmæssigt afpassede efter det tilsigtede formål og tager hensyn til målene i artikel 8 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/21/EF af 7. marts 2002 om fælles rammebestemmelser for elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (rammedirektivet), hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Med samme forbehold kan fastsættelsen af størrelsen af en engangsafgift for brugsrettigheder til radiofrekvenser baseret enten på den oprindelige engangsafgift for bevilling beregnet på grundlag af antallet af frekvenser og måneder, som brugsrettighederne til frekvenserne vedrører, eller på beløb fremkommet ved auktioner udgøre en passende metode til fastsættelse af værdien af radiofrekvenserne.

- 2) Artikel 14, stk. 1, i direktiv 2002/20 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonioperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede, med det forbehold, at denne ændring er objektivt begrundet, gennemført på en forholdsmæssigt afpasset måde og forudgående er meddelt alle berørte parter, således at de har haft mulighed for at fremføre deres synspunkter, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve i lyset af omstændighederne i hovedsagen.
- 3) Artikel 14, stk. 2, i direktiv 2002/20 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for, at en medlemsstat pålægger en mobiltelefonioperatør en afgift som den i hovedsagen omhandlede.

Underskrifter